

УДК 37.0 +140.8:008

С.О. Черепанова, д-р філос. наук, доцент

Педагогічний коледж Львівського національного університету імені Івана Франка

вул. Туган-Барановського, 7, м. Львів, Україна, 79005

E-mail: cherepanovalviv7@gmail.com

ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОДОЗНАВСТВА

З позиції гуманітарно-ціннісного підходу розглянуто родознавство в площині філософії освіти, діяльності педагога як суб'єкта культури. Висвітлено авторський педагогічний досвід впровадження родознавчих проектів (Західна Україна, Автономна Республіка Крим).

Ключові слова: *філософія освіти, глобалізація, гуманітарність, культуротворчість, родознавство.*

Визначення проблеми. Системне трансформування вітчизняної освітньої галузі потребує теоретичного, методологічного та педагогічного вирішення. Сучасні процеси глобалізації та інтеграції, плюралізм філософських, економічних соціокультурних, релігійних систем актуалізують домінуючий виклик пост-Болонського процесу – його національну складову. Зростає значення філософії освіти як засобу комунікативного діалогу між цивілізаціями й культурами. Підготовка нових поколінь до життя значно залежить від ідеології й політики суспільства (дискурс влади). І саме філософія освіти покликана формувати нові світоглядні орієнтири, гуманітарні цінності, спрямовувати виховання й навчання на розвиток критичного мислення, творче застосування знання як методології дії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених частин проблеми. У наукових джерелах висвітлено методологічні основи гуманітарних наук (М.Бахтін, В.Лекторський, В.Стьопін, Л.Мікешина, М.Каган, Г.Тульчинський), методологія синергетики (філософія нестабільності, самоорганізація, новий діалог людини і природи, нова раціональність та ін.). Привертає увагу науковий доробок класиків синергетичного напрямку: І.Пригожин, І.Стенгерс (брюссельська школа), Г.Гакен (німецька школа), С.Курдюмов, Є.Князева, В.Стьопін (Росія), І.Добронравова (Україна). Теоретично й методологічно вагомі онтологічна відкритість філософії освіти як системного явища, когнітивно-праксеологічне осмислення педагогічної галузі (праксеологія як філософська концепція діяльності суттєво зумовлює творчу професійну активність педагогів).

На відповідних засадах у вітчизняній суспільній науці нами уперше обґрунтовано доцільними “*на вході*” освітньої системи гуманітарно-культуротворчої стратегії філософії освіти в системній взаємодії базисних буттєво-ціннісних концептів (людина-наука-культура-мистецтво-стиль мислення), “*на виході*” – становлення особистості як суб'єкта культури [1].

Певні напрями подолання загальносвітової кризи в освітній галузі ЮНЕСКО вбачає у наукових дискусіях, інтелектуальному співробітництві учених, представників різних культур і цивілізацій, реалізації міжнародного проекту “Філософія освіти у перспективі ХХІ ст.” (1990). Товариства філософії освіти виникли у США й Великій Британії (40–60-ті роки ХХ ст.), Канаді (1972), склалася Міжнародна мережа філософії освіти (Лондон, 1990). Нині Товариства філософії освіти діють на усіх континентах. Проблеми філософії освіти поширилися у посттоталітарних (пострадянських) країнах. Наприкінці ХХ ст. дослідження з філософії освіти започатковано в Україні.

Усе це свідчить про існування кількості невирішених питань, в тому числі й стосовно проблем родознавства в площині філософії освіти. Тому **ціллю** даного дослідження – розглянути родознавство у спектрі філософії освіти та педагогічної практики.

Виклад основного матеріалу. Загальносвітові інтегративні освітні тенденції, у тому числі європейські, закономірно змінюють статус знань. Адже знання – найпріоритетніший конкурентний товар, форма капіталу, інтелектуальна власність, об'єкт авторського права, а головне – національний наукоємний ринковий продукт.

Інтеграція України у загальноєвропейський науковий, культурний, освітній простір передбачає творче поєднання національних педагогічних здобутків та європейських інновацій. В.Андрущенко розглянуто “характеристики, які у сукупності формують якісну визначеність європейської освіти... та можливості їхньої реалізації у вітчизняному освітньому просторі”. Найголовнішими для європейської освіти є засади “*глибокої науки, що розвивається в університетах... у ХХ ст. найбільше наукових відкриттів зроблено в університетських наукових центрах. В університетах працює найбільше вчених – лауреатів Нобелівських премій... Вхідження українських університетів у європейський університетський простір вимагає значного посилення їх наукового сегмента, створення відповідної дослідної бази, підготовки науковців нового покоління, які б могли конкурувати з провідними науковцями Європи і світу. Не менш важливою характеристикою європейської університетської освіти, як і освіти загалом, є її академічний демократизм. У широкому розумінні “демократія” означає народовладдя, у нашому випадку – участь викладачів, студентів і громадськості в управлінні університетом. Для західних*

університетів демократизм є простою зрозумілою й незаперечною нормою, для вітчизняних – завдання, яке слід розв'язувати”... “Європейська освіта – це поступове вирівнювання можливостей у доступі до вищої освіти кожного, незалежно від місця проживання, етнонаціонального походження, конфесійної належності, майнового стану батьків та інших обставин”... Життєдіяльність європейських університетів вирізняє “органічне поєднання вивчення основ природничих наук з науками гуманітарного й духовного профілю... В Україні, на жаль, гуманітарна освіта перебуває в занедбаному стані, навіть в університетах”... Комплекс проблем, пов'язаних із входженням української університетської освіти у європейський освітній простір, вимальовується в царині інформатизації, впровадження нових і новітніх педагогічних технологій. XXI ст. буде століттям новітніх інформатизаційних технологій... Вітчизняні університети поки що не мають у цій сфері значних здобутків. Потрібно бути реалістами: ми дуже відстали і від Заходу, і від Сходу... Ознакою європейської освіти є “академічна мобільність викладачів і студентів; “академічна чесність”... Тут нечесний учитель чи плагіат – це нонсенс. В українському соціумі й освіті потребують подолання такі потворні явища як корупція, хабарництво, плагіат [2].

Стосовно філософії освіти позиції автора статті обумовлює інтенційна єдність положень, ідей, які містять взаємодія “наук про природу” – “наук про людину” – “наук про культуру”, тип наукової раціональності, метапарадигмальна спрямованість філософії освіти на людину. Причому гуманітарно-ціннісний підхід до людини, її духовна самоцінність мають наскрізне й вирішальне значення.

Розгортання пропонованої стратегії філософії освіти передбачає загальні принципи продуктивного освоєння й розвитку знань. Виокремлено принципи людиномірності (вирізняє постнекласичну філософію, науку, освіту, наукове знання, синергетику), культуровідповідності (новий рівень самоорганізації освітніх процесів), коеволюції, фундаменталізації освіти, міждисциплінарності (трансдисциплінарності) наукового пізнання, інтеграції науки та освіти. А також принципи універсального духовного самовиявлення суб'єкта культури: антропний (в його світоглядно-філософському сенсі), пасіонарності, взаємодії раціонального та ірраціонального, трансцендування, афірмації свободи, культуротворчості.

Відтак простежуються онтологічні пріоритети філософії освіти як філософії людини, сфери пізнання й наукового пошуку. Створюються об'єктивні передумови подолання відчуження науки, культури, мистецтва від освіти.

Онтологічне уточнення предметного поля філософії освіти опосередковано демонструє її методологічний потенціал й у сфері можливого застосування, уможливує висновок, згідно з яким філософія освіти конституюється як філософія людини й спосіб буття людини в універсумі культури [1].

Модернізація освітнього процесу в Україні суттєво пов'язана з економічним, правовим, культурологічним забезпеченням професійної підготовки й духовним зростанням нового типу педагога як суб'єкта культури. Йдеться не лише про споживання цінностей культури, а передусім про самореалізацію у культурі, інтенцію до творення культури засобами педагогічної діяльності.

За глобалізації соціокультурних процесів значення методологічних імперативів педагогічної діяльності набувають нові світоглядні установки і гуманітарно орієнтовані цінності: буття нації і буття людства, самосвідомість особистості та самосвідомість людства, життєтворчість людини й акмеологічна оптимізація особистісного буття, полікультурна взаємодія і толерантність, інтерсуб'єктивна комунікація і розуміння.

До пріоритетних напрямів діяльності педагога як суб'єкта культури варто віднести:

Теоретико-світоглядні: філософія освіти як парадигма професійної педагогічної діяльності, підходи гуманітарний (виховання людяності, духовності засобами навчального предмета), міждисциплінарний (синтез наукових знань про людину), культуротворчий (навчальний предмет у контексті цінностей національної та світової культури, мистецтва, культурні пам'ятки України, світу, акцент на країни, мови яких вивчають студенти – тенденції удосконалення Болонського процесу), герменевтичний (розуміння – основоположний вимір освітнього процесу).

Соціально-психологічні: фундаментальна наукова, професійно-педагогічна, художня підготовка, конкурентність на ринку праці (загальноєвропейська тенденція), ґрунтовні знання у галузі художньої культури, усталені демократичні цінності, верховенство Закону, права людини, права дитини, учня, студента; свобода (потрібно розрізнити “негативну” свободу – “від” і “позитивну” свободу – “для”) та відповідальність, орієнтація на успіх (успіхологія), акмеологічна оптимізація особистісного буття.

Етико-моральні: покликання – моральний критерій вибору педагогічної професії, культура педагогічного спілкування, педагогічний мовленнєвий етикет, орієнтація на основоположні педагогічні принципи: “Не нашкодь!”, а головне – “Відкрий Людину!”, усвідомлення духовної, моральної, етичної сутності педагогічної діяльності, моральна відповідальність за прийняття професійно-педагогічних рішень.

Проблемно-пізнавальні: гнучкий аналітичний розум, інтелектуально-критичне сприйняття дійсності, творче мислення (асоціативність, образність, продуктивна уява, фантазія, мрія та ін.), системно-гуманітарне мислення (універсальність діалогу, нелінійність, самоорганізація, креативність,

полікультурність, контекстуальність, толерантність, евристичність, інноваційність, здатність до філософської рефлексії й прогнозування), подолання стереотипів педагогічного мислення й діяльності, поєднання традиційних засад “знання – уміння – навички”, тенденцій їхнього розвитку – трансформації – оновлення й положень ЮНЕСКО “вчитися знати - вчитися робити – вчитися бути - вчитися співіснувати”.

Науково-методичні: орієнтація на інтерактивні педагогічні технології, інформаційні, комунікативні, мультимедійні можливості навчальних дисциплін; методи активізації навчання (комунікативні діалоги, рольові ігри, тести, анкетування, семінари-дискусії, семінари-екскурсії, культурологічні, родознавчі читання, штудіювання та реферування наукової літератури, науково-практичні семінари, конференції та ін.), дослідницька професійно-педагогічна діяльність – обґрунтування й впровадження педагогічних інновацій, підготовка авторських програм, посібників; участь у міжнародних наукових освітніх дослідженнях; конкурентність педагогічних ідей, проєктів, діяльності відповідно до викликів глобалізації, інформатизації, ринкового суспільства.

Організаційно-педагогічні: суб'єкт – суб'єктні відносини у навчальній діяльності, особистісно орієнтоване навчання, принципи – вченого незнання, міжпредметної взаємодії, інтеграції навчальних дисциплін, єдності навчання та виховання, індивідуалізації навчального процесу (враховування здібностей, інтелекту, мотивації студентів), науково-педагогічної співпраці й сприяння саморозвитку студентів шляхом залучення (з першого курсу) до наукових пошуків, доповняльності наукової, навчальної, методичної діяльності; самоосвіти (усвідомлення необхідності вчитися самостійно), навчання впродовж життя, духовного й професійного зростання.

Це дає змогу суттєво оптимізувати педагогічний процес (у тому числі виховний), коригувати самостійну навчальну й індивідуальну науково-пошукову діяльність студентів, ефективно враховувати профіль факультету.

Відповідно педагогічна діяльність набуває можливість теоретично, методологічно, змістовно поєднувати духовний універсум культури, Слова-Логосу (а не одного лише *Слова* як традиційної доміанти педагогічної діяльності), кольору, пластики, гармонії звуків, ментально-архетипну своєрідність етнонаціонального, що лише в органічній єдності зумовлюють становлення особистості як суб'єкта культури [3].

Життєдіяльність людини в реаліях нестабільного мегасоціуму, екологічних та екзистенціальних ризиків гармонізують культура та мистецтво. Культури світу взаємодоповнюють одна одну, виконуючи своє головне покликання – упорядковувати буття людини. У огранічній цілісності буття людини та буття культури простежується людиномірність й культуровідповідність філософії освіти, інтенція до полікультурної комунікації за збереження національної ідентичності. Онтологічна відкритість філософії освіти як системного явища персоніфікує особистісне буття людини в його ментальних ознаках, і водночас як суб'єкта культури, суб'єкта історії, суб'єкта нації, суб'єкта світу.

Мистецтву властиве художньо-творче пізнання істини як внутрішньо суперечливого процесу, парадигмальний вибір добра та зла, синтез чуттєвого й раціонального. Художнє пізнання й світобачення передбачає полікультурну комунікацію, духовно-естетичне піднесення людини. Це органічно поєднує світоглядно-філософські ідеї, буття людини, буття культури, наукові й художні знання. Мистецтво у певний спосіб активізує осмислення теорії. Йдеться про взаємодію логіки наукового доведення та художньо-поетичної образності. Наука – мистецтво – філософія суттєво розвивають й поглиблюють самопізнання. Пов'язаний з мистецтвом чуттєво-емоційний рівень самопізнання характеризує індивіда зі сторони його особистісного художнього досвіду. До проблемного простору мистецтва належать світ людини, людські почуття (страждання і гнів, радість та смуток, іронія і сарказм тощо), моральні чесноти (добро і зло), естетичні переживання (прекрасне й огидне, піднесене і низьке, трагічне і комічне).

Натомість повсюдне скорочення дисциплін художньо-естетичного циклу, як і загалом гуманітарних у системі освіти, особливо вищій школі, надзвичайно негативно позначається на якості навчання, а відтак – на духовності молоді.

Потрібно цілеспрямовано розвивати культурну свідомість сучасної молоді (учнів, студентів). Варто зважати, що за тоталітаризму в Україні історично перерваною виявилась християнська традиція. Звідси поява поколінь, рівень освіченості котрих, зокрема у галузі сакрального мистецтва (як і мистецької класики) мав би бути значно вищим.

Духовно-практичне освоєння світу як поліфонічний процес уможливує розширення культурно-естетичних практик освітньої та виховної діяльності. Справа за їхньою реалізацією – органічним поєднанням навчання й художнього пізнання. У освітньому процесі мають взаємодіяти інформаційні потоки, спрямовані на розвиток чуттєвої й раціональної сфери свідомості суб'єктів учіння. Це потрібно реально втілювати в освітніх технологіях, опануванні будь-якої професії, особливо – педагогічної.

Людина формується в певному соціумі, середовищі моральних приписів, звичаїв, традицій, техногенної (західної) і традиціоналістських (східних) культур.

У предметному полі гуманітарно-культуротворчої стратегії філософії освіти онтологічна взаємообумовленість буття людини й буття культури нами простежена через діалогіку родового самопізнання [1]. Родове самопізнання функціонує як самоусвідомлюваний духовний діалог поколінь, світоглядно-ціннісний орієнтир національного буття. Осмислення історії роду, суспільно-історичної діяльності попередніх поколінь активізує творчу самореалізацію особистості, духовну й морально-етичну мотивацію діяльності, життєвого шляху. Родове самопізнання дає змогу розглянути історію й духовні вартості роду цілісним духовним утворенням. У такий спосіб свідомість здатна охопити індивідуальне буття в динаміці минулого – сучасного – майбутнього, прогнозувати майбутнє як певну ціль.

Світоглядно-ціннісний, праксеологічно-педагогічний вимір духовності, простору і часу, нелінійність культурного процесу методологічно вагомий для родового самопізнання як духовного діалогу, коли для нових поколінь предки онтологічно є суб'єктами споріднення. Це дає підстави стверджувати, що найвагомішою умовою стабільності функціонування родинного середовища є збереження національної духовної матриці.

Системна криза освітньої галузі значно простежується на рівні сім'ї, міжпоколінних зв'язків. Функціонування національного буття передбачає соціалізацію поколінь, відтворення традицій, цінностей культури, духовності у життєдіяльності родинного середовища, вихованні та навчанні молоді.

Праксеологічно-педагогічну спрямованість соціалізації поколінь виявляє родознавчий підхід до філософії освіти.

У національному бутті співвідношення індивідуального й універсального своєрідно виявляється на рівні родини – найпершого осередку національної самоідентифікації особистості.

Родинне середовище є цілісною етносоціокультурною системою, якій властиві духовна спорідненість, кривий зв'язок, міжпоколінна взаємодія, просторово-часова динаміка поколінь, специфічна субкультура [4].

Родознавчий підхід теоретично й праксеологічно пов'язаний з цілепокладанням філософії освіти – становленням особистості як суб'єкта культури. Становлення особистості суб'єктом відповідної культури, міжкультурна комунікація, толерантне ставлення до іншої нації, звичаїв, традицій мають цілеспрямовано втілюватися у змісті філософії освіти й педагогічної діяльності, загалом національної освіти та виховання, починаючи з раннього дитинства, на рівні життєтворчості родинного середовища, котре акумулює історичний етносоціокультурний досвід предків. Родознавство виявляє нові світоглядні й духовно-ціннісні можливості соціалізації поколінь. Підставою такого твердження є багаторічний авторський досвід впровадження ідеї родознавства у вищих навчальних закладах різних рівнів акредитації.

На Західній Україні наш досвід започатковано 9 березня 1992 р. у Дрогобицькому державному педагогічному інституті (тепер – Університет), і до цього часу пройшов апробацію в різних закладах освіти. Це – Львівський національний університет імені Івана Франка, Військовий інститут при університеті “Львівська політехніка”, Львівські коледжі Медичний, Банківський (тепер – Банківський інститут Національного банку України), Педагогічний. У Автономній Республіці Крим, зокрема Севастопольському національному технічному університеті, від 1998 р. дотепер родознавчі дослідження за нашими проектами здійснюються під керівництвом кандидата мистецтвознавства, доцента Тетяни Смірної [5].

Авторські проекти “Родовід – духовний діалог поколінь”, “Діалог культур: Україна в звичаях і традиціях: Родознавство” орієнтують на дослідження родинних традицій українців й народів, котрі історично проживають в Україні (болгари, вірмени, греки, євреї, кримські татари, караїми, поляки, росіяни й ін.). Видання за вказаними проектами містять фрагменти родознавчих досліджень студентів [6, 7].

Родознавчі пошуки здійснюються автором цих рядків за умов планового перебігу навчально-виховного процесу, викладання “Української культури”, “Історії вітчизняної та світової культури”, “Культурології”, “Філософії освіти” у вищих освітніх закладах різних рівнів акредитації. Авторський досвід узагальнює навчальний посібник “Філософія родознавства” [4].

Пошукова діяльність поєднує два етапи: *підготовчий* (опитування родичів, збирання біографічних даних про рід, сім'ю) та *аналітичний* (відбір, узагальнення інформації). Студенти досліджують історію роду, родинні професії, освіту, традиційну родинну обрядовість за регіонами проживання, традиції іменаречення, народного виховання, народного мистецтва. Розшукуються документи генеалогічного характеру, приватно-публічного змісту (метрики, свідоцтва, посвідчення, дипломи, майнові акти, розпорядження тощо), використовуються архівні джерела, можливості мультимедійних технологій. Створюються генеалогічні схеми, літопис Роду.

Теоретико-методологічні засади родознавчих досліджень визначають методи діалогічний, конкретно-історичний, біографічний (спосіб проектування життєвого шляху особистості), біографічні

методики (бесіди, інтерв'ю, розповіді, спогади родичів, близьких людей), вивчення документів генеалогічного характеру (дипломи, майнові акти, розпорядження тощо), аналіз зібраної інформації.

Підсумовують дослідження культурологічні читання, у групах, на факультетських, міжвузівських конференціях. Студенти беруть участь у підготовці виставок “Народне мистецтво”, “Народне харчування”.

Морально-етичними за змістом є відзначення Господині (такою в Україні вважається жінка, котра вміє випікати хліб) як передавання родинних традицій, пошанування Материнства й Батьківства, народження первістка (сина, доньки) у студентських сім'ях.

Українська національна традиція передбачає знання власного роду до сьомого коліна. Згідно з даними родознавчих досліджень, йдеться переважно про 4–5 поколінь роду, до сьомого коліна – майже 25 %, трапляються дослідження, які охоплюють 8–12 поколінь родини.

І чи не є очевидною необхідність саме у процесі настання Повноліття підготувати памолодь до самостійного життя, сприяти її всебічній творчій самореалізації?

Повноліття у переважній більшості країн світу настає коли молодим людям виповнюється 18 років.

За “Конституцією України” (1996) “Право голосу на виборах і референдумах мають громадяни України, які досягли на день їх проведення вісімнадцять років” (ст. 70), “батьки зобов'язані утримувати дітей до їх повноліття. Повнолітні діти зобов'язані піклуватися про своїх непрацевдатних батьків” (ст. 51).

Повноліття дівчини є усвідомлення себе Берегинею (родини, роду) й водночас своєрідний день Господині (“Чого мати навчить, те й дочка знає”).

Повноліття юнака відкриває шлях до змушнення й усвідомлення себе як майбутнього Батька.

Повноліття виявляє:

- відповідальність Української держави;
- відповідальність батьків;
- духовно-ціннісну мотивацію молоді (вчинки, спілкування, діяльність);
- визначення у професії (середня школа, коледж, ліцей, вища школа, освіта впродовж життя);
- самосвідомість повнолітньої особистості, набуття прав, обов'язків, відповідальності громадянина та людини.

Повноліття – це не ще одне свято, розмаїття яких в Україні далеко за межами економічної доцільності.

Повноліття – передусім світоглядно-ціннісний поворот владних структур та громадянського суспільства до *Людини*.

Повноліття – системно-структурне упорядкування молодіжної, соціальної, власне гуманітарної політики на державному, суспільному, родинному рівні.

Очевидно, постає суспільна необхідність надання Повноліттю в Україні – статусу державного відзначення.

Вважаємо своєчасним і доцільним започаткувати в Україні *День Повноліття* як сучасну форму й нову якість соціалізації поколінь.

Необхідні не лише проголошені, а й реально працюючі програми соціалізації молоді – законодавчі, економічні, соціальні, культурні, виховні, освітні, професійні, гуманітарні, й справжня турбота про людей похилого віку. У такому сенсі ідея Дня Повноліття знаходить усебічну підтримку учасників родознавчих проектів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Через культурні форми духовності людина опановує буття в його ціннісному, інтерсуб'єктивному, екзистенційному сенсі. Відповідно життєвий світ культури постає як свій, людський, освоєний і духовно збагачений людиною задля самої себе, предків та нащадків, де міра людського засвідчує духовність міжпоколінних зв'язків. Родове самопізнання суттєво збагачує духовність людського буття, а відтак людино- і культуротворчий потенціал філософії освіти. Створюються об'єктивні передумови світоглядної, гуманітарно-ціннісної, праксеологічно-педагогічної адаптації родознавства до системи виховання та оптимізації міжкультурних відносин у багатонаціональному середовищі України. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою програм соціалізації молоді, поширенням тематики родознавчих проектів.

Бібліографічний список використаної літератури

1. Черепанова С.О. Філософія освіти. Світоглядно-гуманітарний вимір: людина – наука – культура – мистецтво – стиль мислення: монографія / С.О. Черепанова. — Львів: Світ, 2011. — 408 с.

2. Андрущенко В.П. Основні характеристики європейської університетської освіти та можливості їх реалізації в системі освіти України / В.П. Андрущенко // Філософія і методологія розвитку вищої освіти України в контексті євроінтеграційних процесів. — К.: Педагогічна думка, 2011. — С. 6–20.

3. Черепанова С.О. Лінгвістичний поворот у гуманітарних науках і культуротворча діяльність педагога / С.О. Черепанова // Філософія освіти і педагогіка: цінності культури. Комунікативний етикет: Україна. Великобританія. Німеччина. Франція. Іспанія: навч. посіб.; [за ред. Черепанової С.О.]. — Дрогобич: Коло, 2003. — Вип. 1. — 192 с.

4. Черепанова С.О. Філософія родознавства: навч. посіб. / С.О. Черепанова; [передмова – проф. В.Г. Скотного]. — Київ: Т-во “Знання”, КОО, 2008. — 460 с.

5. Смирнова Т. Национально-педагогические аспекты курса “Украинская и зарубежная культура” (из опыта организации родоведческих исследований студентов) / Т. Смирнова // Діалог культур: Україна в звичаях і традиціях: Родознавство: наук.-метод. зб. — Дрогобич: Коло, 2003. — Вип. 1. — С. 135–142.

6. Черепанова С.О. Родовід – духовний діалог поколінь / С.О. Черепанова. — Львів: Каменяр, 1998. — 150 с.

7. Діалог культур. Україна в звичаях і традиціях. Родознавство: наук.-метод. зб.; [автор наук. проекту С.О. Черепанова. Передмова – проф. В.Г. Скотний]. — Дрогобич: Коло, 2003. — Вип. 1. — 192 с.

Надійшла до редакції 19.09.2013 р.

Черепанова С.А. Гуманитарно-педагогический потенциал родоведения

С позиций гуманитарно-ценностного подхода рассмотрено родоведение в плоскости философии образования, деятельности педагога как субъекта культуры. Освещен авторский педагогический опыт внедрения родоведческих проектов (Западная Украина, Автономная Республика Крым).

Ключевые слова: философия образования, глобализация, гуманитарность, культуротворчество, родоведение.

Cherepanova S. Humanitarian Educational Potential of Family Study

From the perspective of humanitarian axiological approach the article deals with family study in dimension of education philosophy and teacher's activity as subject of culture. The author's teaching experience of family study projects implementation is illustrated (Western Ukraine, Autonomous Republic of Crimea).

Keywords: education philosophy, globalization, humanitarianism, cultural creativity, family study.